

ПАЛИВОДА А.В. - 2010. – С.409-415.

2. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №1640/0/4-12 від 9 листопада 2012 року. - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В.Ківалов, С.М.Міщенко, В.Ю.Захарченко. – Х.: Одісей, 2013. – 1104с.

4. Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №10-1717/0/4/-12 від 21 листопада 2012 року. - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1717740-12>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2т. Т.2 / Є.М.Блажівський, Ю.М.Грошевий, Ю.М.Дьомін та ін.; за ред. В.Я.Тация, В.П.Пшонки, А.В.Портнова. – Х.: Право, 2012. – 664с.

6. Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства: постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року №4 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах. – К.: ПАЛИВОДА А.В. - 2010. – С.247-256.

УДК 351.83

Сопільник Р. Л., к.ю.н.,
Львівський університет бізнесу та права

Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення за Кримінальним процесуальним кодексом України

В статті проаналізовано право апеляційного оскарження та порядок його здійснення за Кримінальним процесуальним кодексом України. У складі апеляційного суду утворюватися судові палати з розгляду окремих категорій справ у межах відповідної судової юрисдикції.

Ключові слова: апеляційне оскарження, Кримінальний процесуальний кодекс України, суддя, судова палата, судова юстиція, обвинувальний вирок, законний представник.

В статье проанализированы право апелляционного обжалования и порядок его осуществления по Уголовному процессуальному кодексу Украины. В составе апелляционного суда создаются судебные палаты по рассмотрению отдельных категорий дел в пределах соответствующей юрисдикции.

Ключевые слова: апелляцияное обжалование, Уголовный процессуальный кодекс Украины, судья, судебная палата, судебная юстиция, обвинительный приговор, законный представитель.

This paper analyzes the right to appeal and the procedure for its implementation by the Criminal Procedure Code of Ukraine. In the Court of Appeal create chambers on different categories of cases within their jurisdiction.

Keywords: appeal, the Criminal Procedure Code of Ukraine, the judge, the Trial Chamber, judicial justice, the conviction, the legal representative.

Постановка проблеми. Відповідно ст. 6 Конвенцій про захист прав людини і основоположних свобод, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи

упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Також, відповідно до ст.ст. 55, 124 Конституції України, кожному громадянину гарантується право на захист у суді його порушених прав і свобод. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Не всі громадяни згідні з рішеннями ухваленими судом першої інстанції. Проте в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції та не набрали законної сили. Апеляційне оскарження відіграє важливу роль оскільки громадянин може захистити порушені права якщо вважає, що суд першої інстанції неправомірно, необґрунтовано чи невмотивовано розглянув його справу.

Стан дослідження проблеми. У системі судів загальної юрисдикції діють апеляційні суди як суди апеляційної інстанції з розгляду цивільних і кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про адміністративні правопорушення. Вони є судами вищого рівня для місцевих судів і нижчими стосовно Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів.

Апеляційними судами з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є: апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва та Севастополя, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим.

Апеляційними судами з розгляду господарських справ, апеляційними судами з розгляду адміністративних справ є відповідно апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди, які утворюються в апеляційних округах відповідно до указу Президента України.

Метою даної статті є проведення аналізу прав громадян щодо апеляційного оскарження, та порядку його здійснення в світлі Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 4651-УІ.

Виклад основних положень. До складу апеляційного суду входять судді, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, з числа яких призначаються голова суду та його заступники. В апеляційному суді, кількість суддів в якому перевищує тридцять п'ять, може бути призначено не більше трьох заступників голови суду.

У складі апеляційного суду можуть утворюватися судові палати з розгляду окремих категорій справ у межах відповідної судової юрисдикції. Судову палату очолює секретар судової палати, який призначається з числа суддів цього суду. Рішення про утворення судової палати, її склад, а також про призначення секретаря судової палати приймаються зборами суддів апеляційного суду за пропозицією голови суду. Секретар судової палати організовує роботу відповідної палати, контролює здійснення аналізу та узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції палати, інформує збори суддів апеляційного суду про діяльність судової палати. Відповідно до своїх повноважень апеляційний суд:

- 1) розглядає справи відповідної судової юрисдикції в апеляційному порядку згідно з процесуальним законом;
- 2) у випадках, передбачених процесуальним законом, розглядає справи відповідної судової юрисдикції як суд першої інстанції;
- 3) аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику;
- 4) надає місцевим судам методичну допомогу в застосуванні законодавства;

5) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Суддя апеляційного суду здійснює судочинство в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом [4].

Відповідно до ч.1 ст. 392 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили, а саме:

1) вироки, крім випадків, передбачених статтею 394 КПК України;

2) ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;

3) інші ухвали у випадках, передбачених КПК України.

Ухвали, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених ч.1 ст.392 КПК України, окремому оскарженню не підлягають, крім випадків, визначених КПК України. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на судові рішення, передбачене ч.1 ст.392 КПК України.

В апеляційному порядку також можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК України.

Право подати апеляційну скаргу, відповідно до ст. 393 КПК України, мають:

1) обвинувачений, стосовно якого ухвалено обвинувальний вирок, його законний представник чи захисник - в частині, що стосується інтересів обвинуваченого;

2) обвинувачений, стосовно якого ухвалено виправдувальний вирок, його законний представник чи захисник - в частині мотивів і підстав виправдання;

3) підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;

4) законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру, - в частині, що стосується інтересів неповнолітнього;

5) законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру;

6) прокурор;

7) потерпілий або його законний представник чи представник - у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;

8) цивільний позивач, його представник або законний представник - у частині, що стосується вирішення цивільного позову;

9) цивільний відповідач або його представник - у частині, що стосується вирішення цивільного позову;

10) інші особи у випадках, передбачених КПК України.

Необхідно зауважити, що окремі судові рішення мають певні особливості, щодо їх оскарження. Так відповідно до ст. 394 КПК України:

1. Вирок суду першої інстанції, ухвалений за результатами спрощеного провадження в порядку, передбаченому статтями 381 та 382 КПК України, не може бути оскаржений в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності учасників судового провадження, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини.

2. Судове рішення суду першої інстанції не може бути оскаржене в апеляційному порядку з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним відповідно до положень

частини третьої статті 349 КПК України.

3. Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим може бути оскаржений в апеляційному порядку:

1) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами п'ятою -сьомою статті 474 КПК України, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди;

2) потерпілим, його представником, законним представником, виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; нероз'яснення йому наслідків укладення угоди; невиконання судом вимог, встановлених частинами шостою чи сьомою статті 474 КПК України;

3) прокурором виключно з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з частиною третьою статті 469 КПК України угода не може бути укладена.

4. Вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості може бути оскаржений:

1) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами четвертою, шостою, сьомою статті 474 КПК України, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди;

2) прокурором виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з частиною четвертою статті 469 КПК України угода не може бути укладена.

Апеляційна скарга - це спеціальна форма звернення до апеляційного суду, який є вищою інстанцією, яка переглядає рішення судів першої інстанції.

Відповідно до ст.396 КПК України, апеляційна скарга повинна відповідати наступним вимогам:

1. Апеляційна скарга подається в письмовій формі.

2. В апеляційній скарзі зазначаються:

1) найменування суду апеляційної інстанції;

2) прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає апеляційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) судові рішення, яке оскаржується, і назва суду, який його ухвалив;

4) вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу, та їх обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність чи необґрунтованість судового рішення;

5) клопотання особи, яка подає апеляційну скаргу, про дослідження доказів;

6) перелік матеріалів, які додаються.

3. Якщо особа не бажає брати участь у апеляційному розгляді, вона зазначає це в апеляційній скарзі.

4. Якщо в апеляційній скарзі зазначаються обставини, які не були досліджені в суді першої інстанції, або докази, які не подавалися суду першої інстанції, то в ній зазначаються причини цього.

5. Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає. Якщо апеляційну скаргу подає захисник, представник потерпілого, то до неї додаються оформлені належним чином документи, що підтверджують його повноваження відповідно до вимог КПК України.

6. До апеляційної скарги та доданих до неї письмових матеріалів надаються копії в кількості, необхідній для їх надіслання сторонам кримінального провадження та іншим учасникам судового провадження, інтересів яких стосується апеляційна скарга. Цей обов'язок не поширюється на обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом або тримається під вартою.

Після винесення судового рішення судом першої інстанції головуючий у судовому засіданні зобов'язаний роз'яснити зміст рішення, порядок і строк його оскарження (ч. 1 ст. 376 КПК України).

Залежно від предмета оскарження КПК передбачає два порядки подачі апеляційної скарги: через суд, який ухвалив рішення (тобто через суд першої інстанції), та безпосередньо до апеляційного суду. Через суд, який ухвалив рішення, апеляційна скарга подається на всі судові рішення, ухвалені судом першої інстанції. Якщо ж йдеться про оскарження ухвали слідчого судді, то апеляційна скарга подається безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

На забезпечення сформульованого Європейським судом з прав людини принципу правової визначеності спрямоване положення закону про можливість оскарження судових рішень у чітко визначені строки, зі впливом яких рішення набуває законної сили і не може бути оскаржено:

- на вирок або ухвалу про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру - протягом тридцяти днів з дня їх проголошення;

- на інші ухвали суду першої інстанції - протягом семи днів з дня оголошення ухвали (про інші ухвали суду першої інстанції, які можуть бути предметом апеляційного оскарження);

- на ухвалу слідчого судді - протягом п'яти днів з дня її оголошення. Обчислення строку подачі апеляційної скарги здійснюється за загальними правилами, передбаченими для обчислення строків.

Відповідно до ст. 400 КПК України, подання апеляційної скарги на вирок або ухвалу суду зупиняє набрання ними законної сили та їх виконання, крім випадків, встановлених КПК України. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, крім випадків, встановлених КПК України.

У випадку коли суд обмежився складанням і оголошенням лише резолютивної частини ухвали, зі складанням повного тексту в подальшому (ч.2 ст. 376 КПК України), днем оголошення ухвали вважається день оголошення її резолютивної частини. При цьому несвоєчасне складання повного тексту ухвали повинно розглядатися як поважна причина пропуску строку на апеляційне оскарження.

У ряді випадків обчислення строку апеляційного оскарження відбувається не з моменту проголошення вироку або оголошення ухвали, а з моменту вручення (отримання) копії судового рішення.

Для особи, яка перебуває під вартою, строк подачі апеляційної скарги обчислюється з моменту вручення їй копії судового рішення.

Якщо ухвалу суду або слідчого судді було постановлено без виклику особи, яка

її оскаржує (наприклад, при розгляді клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, то строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється з дня отримання нею копії судового рішення.

Якщо вирок було ухвалено без виклику особи, яка його оскаржує, в порядку, передбаченому для спрощеного провадження щодо кримінальних проступків (ст. 382 КПК України), то строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється також з дня отримання нею копії судового рішення. При цьому копія вироку за результатами розгляду обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні надсилається учасникам судового провадження не пізніше дня, наступного за днем його ухвалення (ч. 4 ст. 382 КПК України).

Протягом усього строку апеляційного оскарження матеріали кримінального провадження ніким не можуть бути витребувані із суду. Вказане правило покликане забезпечити гарантування можливості учасникам провадження ознайомитися з матеріалами кримінальної справи, з апеляційними скаргами інших учасників, які надійшли до суду, для належної підготовки до участі в апеляційному перегляді. Суд першої інстанції надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення (ч. 1 ст. 397 КПК України).

До закінчення передбаченого на апеляційне оскарження строку суд першої інстанції, за наявності відповідних клопотань учасників судового провадження, зобов'язаний надати цим учасникам можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження. При цьому ознайомлення раніше з матеріалами, наприклад, під час досудового провадження, після його завершення або після надходження справи до суду першої інстанції (статті 221, 290, 317 КПК України) не є підставою для відмови в праві ознайомлення протягом всього строку апеляційного оскарження [5, 193-194].

Висновок. Апеляційне оскарження є важливим засобом захисту порушених прав і свобод людини, оскільки суд першої інстанції не застрахований від допущення помилки при вирішенні справи.

Апеляційними судами з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є: апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва та Севастополя, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим.

Залежно від предмета оскарження КПК передбачає два порядки подачі апеляційної скарги: через суд, який ухвалив рішення, та безпосередньо до апеляційного суду. Через суд, який ухвалив рішення, апеляційна скарга подається на всі судові рішення, ухвалені судом першої інстанції. Якщо ж йдеться про оскарження ухвали слідчого судді, то апеляційна скарга подається безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

Апеляційна скарга повинна відповідати вимогам передбачених ст.396 КПК України та подана в строки передбачені ч. 2 ст.395 КПК України, а саме:

- 1) на вирок або ухвалу про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру - протягом тридцяти днів з дня їх проголошення;
- 2) на інші ухвали суду першої інстанції - протягом семи днів з дня її оголошення;
- 3) на ухвалу слідчого судді - протягом п'яти днів з дня її оголошення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифіковано від 17.07.1997р. - № 475/97-ВР. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. - №254к/96вр. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012р. - № 4651-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010р -№ 2453-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
5. Блажівський Є.М., Грошевий Ю.М., Дьомін Ю.М. та ін. / Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т.2, Харків: Право, 2012. - 664 с.

УДК 343.136

Зеленюх О. В., старший лаборант кафедри кримінального права і процесу ННІ права і психології НУ «Львівська політехніка

Правовий статус та повноваження слідчого за новим КПК України

Досліджено нові законодавчі підходи до процесуального статусу та повноважень слідчого та особливості їх реалізації, дане чітке визначення поняття «слідчий» та звернено увагу на проблеми, які виникають в процесі реалізації слідчим своїх повноважень. Наголошено на нововведенні КПК України, що стосується негласних слідчих (розшукових) дій, вичерпний перелік яких і зазначений у новому Кодексі, а також досліджено процесуальну незалежність і самостійність слідчого як найважливіших гарантій його об'єктивності.

Ключові слова: слідчий, негласні слідчі (розшукові) дії, процесуальна самостійність слідчого.

Исследованы новые законодательные подходы процессуального статуса и полномочий следователя и особенности их реализации, дано четкое определение понятия «следователь» и обращено внимание на проблемы, которые возникают в процессе реализации следователем своих полномочий. Отмечено нововведения УПК Украины, что касается негласных следственных (розыскных) действий, исчерпывающий перечень которых указан в новом Кодексе, а также исследовано процессуальную независимость и самостоятельность следователя как важнейшие гарантии его объективности.

Ключевые слова: следователь, негласные следственные (розыскные) действия, процессуальная самостоятельность следователя.

Investigated new legislative approaches to procedural status and plenary powers of investigator and feature of their realization, clear determination of concept “investigator” is given and paid attention to the problems that arise up in the process of investigating their power. It is marked the innovation of new Criminal Procedure Code of Ukraine that touches investigative (detective) actions, exhaustive list of that is marked in new Code, and also judicial independence and independence of investigator are investigational major guarantees of his objectivity.

Key words: investigator, undercover investigative (detective) action, procedural independence of the investigator.

Постановка проблеми. 13 квітня 2012 року Верховна Рада України прийняла новий Кримінально-процесуальний кодекс України (КПК), розроблений робочою групою при Адміністрації Президента України Віктора Януковича [1]. Потреба в новому кримінально-процесуальному кодексі (КПК) виникла з моменту набуття нашою державою незалежності та вибору демократичного шляху розвитку держави з орієнтацією